

УДК 65.012.8:339.9
UDC 65.012.8:339.9

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Козак Л.С., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна
Бондаренко Є.В., доктор економічних наук, Національний транспортний університет, Київ,
Україна

Федорук О.В., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL ECONOMIC COOPERATION IN SYSTEM OF NATIONAL FINANCIAL SECURITY

Kozak L.S., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine
Bondarenko Ye.V., Ph.D., Economics (Dr.), National Transport University, Kyiv, Ukraine
Fedoruk O.V., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine

РАЗВИТИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В СИСТЕМЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Козак Л.С., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев,
Украина

Бондаренко Е.В., доктор экономических наук, Национальный транспортный университет,
Киев, Украина

Федорук О.В., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев,
Украина

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку євроінтеграційного процесу відбуваються значні трансформації глобальної економічної системи, значно посилюється взаємозв'язок між країнами – членами ЄС, що проявляється в контексті циклічності світогосподарського розвитку, реалізується під впливом багатьох факторів та відповідає об'єктивним закономірностям і потребам сучасності. Глобалізаційні процеси, характерні для сучасного етапу розвитку світового господарства, мають всеохоплюючий характер, є наслідком дії нових тенденцій світового значення. Підґрунтям для глобалізаційних процесів стали глибинні перетворення, які відбувалися під впливом розвитку економічних та політичних взаємовідносин між країнами. В умовах посилення впливу глобалізаційних процесів на динаміку соціально-економічного зростання країн і структурні зрушення у світовій економіці, міжнародна конкурентоспроможність національної економічної системи значною мірою визначається її здатністю ефективно інтегрувати потенціал міжнародного співробітництва держави та приватного бізнесу, залучати іноземні й вітчизняні інвестиційні ресурси. Розвиток міжнародного співробітництва є одним із пріоритетних завдань зовнішньоекономічної політики України, зокрема, в контексті її інтеграції у систему світогосподарських зв'язків. Сьогодні проблеми розширення міжнародного економічного співробітництва України набувають особливої актуальності, що пов'язано з необхідністю коригування галузевої спеціалізації та географічної структури зовнішньої торгівлі через посилення конкуренції на світовому ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань розвитку міжнародного економічного співробітництва присвячено праці відомих вітчизняних і зарубіжних вчених, а саме: О. Білоруса, В. Будкіна, Дж. Даннінга, П. Кругмана, Д. Лук'яненка, Ю. Макогона, Н. Мікули, Дж. Мілля, А. Мокія, В. Новицького, Б. Оліна, Ю. Пахомова, М. Портера, А. Поручника, І. Пузанова, Д. Рікардо, А. Румянцева, П. Самуельсона, А. Сміта, О. Сохацької, Г. Спенсера, Я. Тінбергена, А. Філіпенка, Е. Хекшера, Г. Черніченка, В. Чужикова, О. Шниркова, М. Янковського та ін. Проте, незважаючи на значний обсяг накопичених у даній сфері знань, теоретична база для формування концептуальних основ розвитку міжнародного економічного співробітництва має все ще недостатній ступінь вивчення, багато положень праць дослідників носять суперечливий і дискусійний характер.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення механізму міжнародного фінансового і технічного співробітництва України з державами та міжнародними організаціями як ефективного інструмента розвитку національної економіки, аналіз стратегічних напрямів співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями й залучення міжнародної технічної допомоги, визначення загальних принципів міжнародного економічного співробітництва України з Міжнародним банком

реконструкції та розвитку, Міжнародним валютним фондом, Європейським банком реконструкції та розвитку, Європейським інвестиційним банком, Північною екологічною фінансовою корпорацією, Чорноморським банком торгівлі та розвитку, аналіз передумов надання макрофінансової допомоги Європейського Союзу, обґрунтування необхідності розвитку міжнародного економічного співробітництва в системі національної фінансової безпеки як одного із пріоритетних завдань зовнішньоекономічної політики України.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах функціонування глобальної економічної системи постає необхідність якісних перетворень на рівні національної економіки, спрямованих на забезпечення конкурентоспроможності підприємств, стимулювання внутрішнього попиту та збільшення обсягів виробництва вітчизняної продукції, розширення і зміцнення економічних свобод та дерегуляцію економіки, модернізацію промисловості, створення сучасної інфраструктури агропромислового комплексу і соціальної інфраструктури на селі, досягнення енергетичної незалежності держави й ресурсозбереження, збільшення обсягу власного видобутку енергоносіїв, розвиток відновлюваних джерел енергії, диверсифікацію постачань енергоресурсів та впровадження енергоефективних технологій, модернізацію систем централізованого тепло-, водопостачання й водовідведення, створення умов для добросовісної і вільної конкуренції, захисту права власності.

Однією з важливих складових стратегічної мети України щодо входження до ЄС є інтеграція національної енергосистеми до європейської, що дасть змогу підвищити енергетичну безпеку країни, надійність і якість електропостачання, розширити її експортні й транзитні можливості [1]. Для розвитку експортного потенціалу енергетики необхідно забезпечити модернізацію та оновлення генеруючих потужностей, ліній електропередачі, запровадження прогресивних стандартів, високопродуктивних технологій, збільшення видобутку і виробництва власних енергоресурсів, а також збільшення обсягів енергії й енергопродуктів, видобутих з нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії. Для підвищення конкурентоспроможності національної економіки необхідно створити умови для істотного зменшення енергоємності усіх її секторів за рахунок впровадження нових технологій, прогресивних стандартів, сучасних систем контролю, управління й обліку на всіх етапах виробництва, транспортування та споживання енергетичних продуктів, розвитку ринкового механізму стимулювання енергозбереження.

Для забезпечення щорічного зниження енергоємності валового внутрішнього продукту невідкладного вирішення потребують зокрема питання, пов'язані із запровадженням новітніх енергоефективних технологій та обладнання, заміною морально застарілого та фізично зношеного технологічного обладнання, зменшенням втрат енергоресурсів під час їх передачі та споживання. Для виконання зазначених завдань важливим є перехід національної економіки до «зеленої» моделі розвитку на засадах сталого виробництва і споживання, мінімізації впливу економічного зростання на деградацію навколишнього природного середовища та вичерпання природних ресурсів, запровадження політики сприяння «зеленому» зростанню, що базується на ефективному використанні матеріальних ресурсів, а також результатів наукових досліджень й екологічно орієнтованих інноваційних технологій, сприянні діяльності бізнесу у сфері ресурсоефективного та екологічно безпечного виробництва.

Загальнонаціональним пріоритетом є стимулювання розвитку аграрного сектора, який повинен стати рушійною силою розвитку національної економіки, надати імпульс інвестиційному, технологічному та соціальному піднесенню сільської місцевості. Для досягнення цієї мети необхідно забезпечити виконання комплексу заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності національного виробництва сільськогосподарської продукції та продовольства на внутрішньому й зовнішньому ринках; створити ефективну систему впровадження наукових розробок та інноваційних технологій в агропромислове виробництво, сформувати дієву інфраструктуру аграрного ринку, забезпечити розширений доступ безпосередніх виробників до організованих каналів збуту сільськогосподарської продукції; розробити ефективний механізм задоволення фінансових потреб розвитку сільськогосподарського виробництва, у тому числі сформувати систему кредитної кооперації, удосконалити систему іпотечного кредитування та страхування ризиків виробництва сільськогосподарської продукції; всебічно сприяти розвитку державно-приватного партнерства, підготовці висококваліфікованих фахівців для аграрного сектора економіки.

Сьогодні для активізації підприємницької діяльності необхідно забезпечити покращення умов ведення бізнесу, скорочення кількості контролюючих органів, розширення доступу суб'єктів малого підприємництва до джерел фінансування, розвиток інфраструктури підтримки малого бізнесу, особливо в сільській місцевості. Також реалізація природоохоронної політики потребує вжиття рішучих заходів з метою забезпечення покращення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки, досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища, екологічно збалансованого природокористування, підвищення рівня суспільної

екологічної свідомості, удосконалення регіональної екологічної політики. Крім того, підвищення обороноздатності держави зумовлює необхідність здійснення масштабних заходів для запобігання поширенню тероризму, наркоторгівлі, незаконної торгівлі зброєю і ядерними матеріалами, торгівлі людьми, біозагроз, транснаціональної організованої злочинності, злочинів, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, нелегальної міграції робочої сили.

Варто зауважити, що для вирішення вищезазначених питань і забезпечення бажаних темпів економічного зростання та соціального розвитку необхідно скоординувати спільні зусилля з міжнародними фінансовими організаціями (МФО) й донорами міжнародної технічної допомоги для мобілізації ресурсів в обсягах, достатніх для отримання вагомих результатів. Залучення міжнародної технічної допомоги та співробітництво з МФО здійснюється за такими стратегічними напрямками: підвищення конкурентоспроможності національної економіки на інноваційних засадах; забезпечення рівних можливостей громадян, підвищення стандартів життя та добробуту населення, забезпечення верховенства права; підтримка структурних зрушень на основі розвитку високотехнологічних перспективних секторів економіки, переходу країни до «зеленої» моделі розвитку економіки і промисловості, стимулювання «зеленого» зростання; прискорення розвитку й модернізації інфраструктури національного ринку, транспортної системи на загальнодержавному рівні; сприяння збалансованому та гармонійному регіональному розвитку [2].

Міжнародне фінансове і технічне співробітництво з державами та міжнародними організаціями є потужним джерелом й ефективним інструментом розвитку національної економіки. Україна прагне ефективно використовувати весь потенціал такого співробітництва на основі взаєморозуміння і рівноправного партнерства, вироблення спільних підходів щодо пріоритетів співробітництва, спільної відповідальності та підзвітності за результати наданої допомоги, забезпечення її ефективного використання для розв'язання найактуальніших соціальних і економічних проблем [3]. Відповідно до зобов'язань держави-партнера, визначених у Паризькій декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги від 2 березня 2005 р., до якої Україна приєдналася згідно з Указом Президента України від 19 квітня 2007 р. № 325, проводиться послідовна робота з визначення стратегічних засад співробітництва з МФО та донорами міжнародної технічної допомоги з метою узгодження надання міжнародної технічної допомоги та ресурсів МФО з урахуванням пріоритетів соціально-економічного розвитку, забезпечення провідної ролі даних ресурсів в розробленні та реалізації національних стратегій розвитку, концентрації ресурсів допомоги для виконання ключових завдань економічного розвитку.

В сучасних умовах співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями є надійним та стабільним джерелом довгострокового фінансування пріоритетних проектів розвитку, дозволяє отримувати кредитні ресурси на вигідних умовах для розвитку стратегічно важливих секторів економіки та ринкової інфраструктури, здійснення структурних реформ, фінансування державного бюджету й регулювання платіжного балансу, створює можливість доступу до кращої міжнародної практики, стандартів і професійної експертизи проектів [4]. Надання донорами міжнародної технічної допомоги на безоплатній і безповоротній основі сприяє економічному й соціальному розвитку в різних сферах життєдіяльності держави та суспільства, зокрема шляхом підвищення інституціональної спроможності органів виконавчої влади, надання консультативної підтримки стосовно удосконалення законодавства з урахуванням кращого світового досвіду, впровадження міжнародних стандартів, постачання сучасного обладнання, розвитку людського капіталу та стимулювання створення додаткових робочих місць. Розвиток міжнародного співробітництва спрямований на забезпечення досягнення позитивних структурних зрушень в економіці України на основі підвищення її конкурентоспроможності, посилення ролі інноваційної моделі розвитку, технологічного та інноваційного оновлення, поглиблення європейської інтегрованості національної економіки, досягнення європейських стандартів життя населення.

Співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями та державами – донорами міжнародної технічної допомоги здійснюється за такими загальними принципами: відповідність допомоги стратегічним напрямкам і завданням, визначеним в програмних документах Президента України та Кабінету Міністрів України; мобілізація й спрямування ресурсів для вирішення першочергових завдань; використання автоматизованої бази даних для обліку та моніторингу проектів соціально-економічного розвитку України, що підтримуються МФО, і проектів міжнародної технічної допомоги, проведення разом з відповідними донорами, бенефіціарами та реципієнтами таких проектів перегляду проектних портфелів МФО та міжнародної технічної допомоги на регулярній основі; чітка координація діяльності донорів міжнародної технічної допомоги та МФО у процесі планування проектів з метою уникнення їх дублювання, забезпечення більш раціонального використання залучених ресурсів; удосконалення проектного планування шляхом участі бенефіціарів на етапі розроблення

проектної документації; спільне проведення моніторингу й обмін інформацією про результати реалізації проектів; підвищення ефективності та прозорості використання міжнародної технічної допомоги і ресурсів МФО; стимулювання участі вітчизняних виробників та постачальників товарів, робіт і послуг у підготовці й реалізації спільних з МФО проектів, залучення вітчизняних підприємств, установ та організацій до реалізації проектів міжнародної технічної допомоги [5].

Слід зазначити, що Україна протягом багатьох років активно співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями, діяльність яких спрямована на сприяння в реалізації інфраструктурних, інституційних і системних проектів у різних країнах світу шляхом довгострокового кредитування та надання консультацій. Міжнародне співробітництво в дорожньо-транспортній галузі спрямоване не лише на залучення інвестицій, але й на обмін досвідом, ознайомлення із кращими світовими практиками та підходами до управління дорожньо-транспортним господарством, на участь України у роботі міжнародних організацій для вирішення глобальних питань, які стосуються міжнародних автомобільних сполучень, безпеки руху, застосування прогресивних технологій у дорожньому будівництві й транспортній галузі. Така діяльність свідчить про активну позицію України, її бажання інтегруватися до міжнародних транспортних коридорів та можливість брати участь у міжнародному економічному співробітництві.

З метою залучення додаткового фінансування на прийнятних умовах Державне агентство автомобільних доріг України (Укравтодор) постійно проводить консультації з представниками МФО, банківських установ, іноземних інвесторів та інших фінансових інституцій. Саме МФО, незважаючи на фінансово-економічну кризу і значне падіння кредитного рейтингу України, продовжують підтримувати реалізацію великих інфраструктурних проектів в Україні, зокрема у дорожній галузі. Укравтодор є єдиним органом центральної виконавчої влади в Україні, який має значний за обсягом проектний портфель із МФО. Враховуючи той факт, що вартість довгострокового користування кредитними ресурсами МФО є найнижчою у порівнянні з пропозиціями інших фінансових інституцій, а підготовка та реалізація проектів є досить ефективною, прозорою й передбачуваною, наразі співпраця з МФО залишається одним із найбільш пріоритетних напрямів співробітництва з іноземними партнерами. Зокрема, з 2000 р. за рахунок коштів МФО та бюджетного фінансування здійснюється ремонт і реконструкція автомобільних доріг України, де така робота супроводжується незалежними професійними інженерами зі світовим досвідом, а роботи ведуться провідними будівельними компаніями, як вітчизняними, так і зарубіжними. До основних МФО, з якими співпрацює Укравтодор, відносяться Європейський банк реконструкції та розвитку (4 проекти), Європейський інвестиційний банк (2 проекти), а також Світовий банк (2 проекти). Четвертий спільний проект з ЄБРР «Проект покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг на під'їздах до м. Київ (пан'європейські коридори)» знаходиться на активній стадії реалізації; мета проекту – приведення до європейського рівня транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг на основних підходах до міста Києва; термін реалізації проекту – 2010–2016 роки; загальна вартість проекту – 1 150 000 000 євро; фінансування з Державного бюджету України – 250 млн євро; загальна протяжність ділянок доріг – орієнтовно 400 км. Проект передбачає капітальний ремонт та реконструкцію низки автомобільних доріг на підходах до міста Києва, включаючи близько 138 км автомобільної дороги М-06 Київ – Чоп на ділянці Житомир – Київ.

Сьогодні Україна співпрацює зокрема з такими міжнародними фінансовими організаціями [6]:

1. Міжнародний банк реконструкції та розвитку. У вересні 1992 р. Україна стала членом МБРР та інших організацій Групи Світового банку відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій». Співробітництво з МБРР здійснюється на основі прийнятої у лютому 2012 р. нової Стратегії партнерства з Україною на 2012–2016 рр. Ця Стратегія спрямована на допомогу Уряду у реалізації програми економічних реформ та інтеграції з ЄС. Кредитна програма на перші два роки (2013–2014 рр.) передбачає надання кредитів по 500 млн дол. США щороку у формі інвестиційних позик. Банк планує надавати інвестиційні позики в сектори з позитивним досвідом співробітництва, серед яких будівництво доріг, енергетична і соціальна сфера. У 2015–2016 фінансових роках передбачена можливість фінансування інвестиційних проектів в таких сферах: транспорт, енергоефективність, комунальні послуги, охорона здоров'я. Стратегією партнерства також передбачена можливість надання Україні програмних позик на фінансування державного бюджету (підтримка політики розвитку). За роки співробітництва МБРР затвердив для України 47 позик загальним обсягом 7,5 млрд дол. США, з яких станом на 1 січня 2014 р. Україна отримала 5,8 млрд дол. США. Спільно з МБРР проводиться робота щодо підготовки нових інвестиційних проектів, що передбачатиме залучення інвестицій в обсязі 1,7 млрд дол. США. Зокрема, готуються два проекти у

комунальному секторі обсягом до 732 млн дол. США. У 2014 р. портфель проектів МБРР в Україні складається із 12 інвестиційних проектів, сума позик за якими складає близько 3,24 млрд дол. США.

2. Міжнародний валютний фонд. Україна є членом МВФ з 3 вересня 1992 р. Початковий етап співпраці з Фондом включав консультації та технічну допомогу щодо створення власної грошово-кредитної системи [7]. Співпраця України з МВФ на рівні реалізації спільних програм економічного розвитку в Україні розпочалася в жовтні 1994 р. У співробітництві України з МВФ в межах кредитних програм можна виділити декілька етапів. Перший етап (1994–1995 рр.): у цей період Україні було надано фінансову допомогу у вигляді системної трансформаційної позики на суму 498,7 млн СПЗ (763,1 млн дол. США) для підтримки платіжного балансу. Другий етап (1995–1998 рр.): Україна отримала від МВФ кредити на загальну суму 1318,2 млн СПЗ (1935 млн дол. США) за трьома річними програми «Стенд-бай»; головною метою цих кредитів була підтримка курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України. Третій етап (1998–2002 рр.): впровадження Програми розширеного фінансування (EFF – Extended Fund Facility), яка передбачає надання Україні кредиту на загальну суму 2,6 млрд дол. США; у рамках Програми EFF Україна отримала 1193,0 млн СПЗ (1591,0 млн дол. США), які були спрямовані на поповнення валютних резервів Національного банку України. Четвертий етап (2002–2008 рр.): наприкінці 2002 р. Кабінет Міністрів України серед прийнятних форм подальшого співробітництва України з МВФ на безкредитній основі обрав програму «Попереджувальний стенд-бай», яка була затверджена 29 березня 2004 р.; у період з 2005 по 2008 рр. співробітництво України з МВФ було сконцентровано у сфері технічної допомоги. П'ятий етап (2008–2013 рр.): в 2008 р. в рамках програми «Стенд-бай» Україна отримала три транші загальним обсягом 7 млрд СПЗ (10,6 млрд дол. США); 2010 р. Україна ухвалила нову спільну з МВФ програму «Стенд-бай» на загальну суму 10 млрд СПЗ (15,1 млрд дол. США) строком на 2,5 роки. В квітні 2014 р. МВФ прийняв дворічну програму співпраці з Україною загальним обсягом 17 млрд дол. США; перший кредитний транш Україні надано в травні 2014 р. – 3,2 млрд дол. США, – гроші було спрямовано на поповнення резервів НБУ; в серпні 2014 р. Рада директорів Фонду на своєму засіданні схвалила звіт про виконання програми економічних реформ в країні та прийняла рішення виділити Україні другий транш кредитної програми «Стенд-бай» в обсязі 1,39 млрд дол. США, не переглядаючи при цьому загального обсягу фінансування.

3. Європейський банк реконструкції та розвитку. Відповідно до Указу Президента України «Про членство України в Європейському банку реконструкції та розвитку» від 14 липня 1992 р. в серпні 1992 р. Україна підписала статутні документи ЄБРР, прийняла відповідні умови й обов'язки члена цієї міжнародної фінансової інституції, завдяки чому набула статусу країни – члена ЄБРР [8]. На сьогодні ЄБРР залишається одним із провідних інвесторів в національну економіку, надає значну підтримку економічним реформам в країні. Станом на 1 січня 2014 р. портфель ЄБРР в Україні нараховує 337 проектів із загальним обсягом фінансування більше 8,7 млрд євро. За період співпраці з ЄБРР (1993–2014 рр.) в державному секторі економіки України за проектами, кредитні кошти за якими залучені державою або під державні гарантії, укладено угод на загальну суму 674,94 млн дол. США та 1487,35 млн євро (в рамках 23 проектів). Галузева структура кредитного портфеля проектів ЄБРР в державному секторі економіки така: 50 % всього портфеля кредитів спрямовано на фінансування проектів розвитку транспортної інфраструктури, 39 % – енергетичної сфери, 8 % – фінансової сфери, 2 % – зв'язку та 1 % – муніципалітетів. В 2014 р. проектний портфель ЄБРР в Україні у державному секторі складається із 12 проектів на суму близько 2,14 млрд євро (рис. 1).

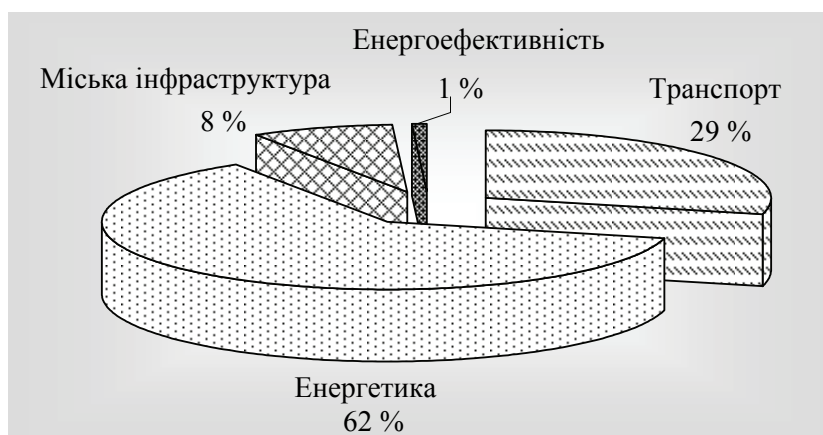

Рисунок 1 – Структура проектного портфеля Європейського банку реконструкції та розвитку в 2014 році

ЄБРР також підтримує проекти, пов'язані з виробництвом харчових продуктів, нафтовою і газовою промисловістю, транспортом, телекомунікаціями, сферою фінансів, наданням послуг в сільському господарстві, а також проекти комунальної інфраструктури. Крім того, Україна та ЄБРР розпочали реалізацію спільних проектів щодо впровадження енергозберігаючих технологій в енергоємних галузях економіки [9]. Для України важливою є підтримка з боку ЄБРР проектів, які сприятимуть розвитку муніципальної інфраструктури міст України, охороні навколишнього середовища та розвитку транспортної інфраструктури. Сьогодні увагу ЄБРР зосереджено на енергетичній галузі, підвищенні енергоефективності в Україні через впровадження відповідних проектів енергозбереження та енергоефективності, ядерної безпеки та нових технологій вироблення електроенергії. ЄБРР активно займається модернізацією основної інфраструктури, включаючи транспорт і комунальні послуги. ЄБРР надає першочергове значення зростанню свого портфеля проектів в приватному секторі економіки шляхом збільшення обсягів фінансування малих і середніх підприємств, комерційних банків, інфраструктури, зокрема, в таких галузях, як енергетика та зв'язок.

4. Європейський інвестиційний банк. Кредитний портфель ЄІБ в Україні складається із шести інвестиційних проектів. Пріоритетними сферами кредитної діяльності ЄІБ в Україні є модернізація транспортної та енергетичної інфраструктури, підвищення рівня енергоефективності національної економіки, захист навколишнього середовища, реформування системи освіти, а також кредитна підтримка приватного ділового сектора України [10]. Модернізація транспортної інфраструктури є одним із пріоритетів діяльності ЄІБ в Україні. Відбір потенційних інвестиційних проектів у сфері транспортної інфраструктури проводиться ЄІБ та українською стороною відповідно до пріоритетів транспортного співробітництва між ЄС і країнами – учасницями ініціативи ЄС «Східне партнерство». Узгодження цих пріоритетів відбувається в рамках роботи Транспортної панелі «Східне партнерство». На сьогодні пріоритетними напрямками співпраці країн ЄС та країн – учасниць ініціативи ЄС «Східне партнерство» визначено залізничну й автомобільну транспортну інфраструктуру.

У сфері автомобільного транспорту співробітництво з ЄІБ здійснює Державне агентство автомобільних доріг України в рамках інвестиційного проекту «Європейські дороги України І» із залученням кредитних коштів на суму 200 млн євро. У 2012 р. започатковано наступний інвестиційний проект «Європейські дороги України ІІ» на загальну суму 450 млн євро. ЄІБ з Укравтодор також опрацьовують доцільність фінансування інвестицій в модернізацію системи безпеки дорожнього руху України. У сфері розвитку інфраструктури залізничного транспорту здійснюється інтенсивний діалог ЄІБ з Укрзалізницею. Предметом діалогу є відбір потенційних інвестиційних проектів у сфері електрифікації перспективних залізничних маршрутів колій. У цьому контексті за сприяння ЄІБ досягнуто домовленості про надання гранту Європейської Комісії в рамках Трастового фонду технічної допомоги ініціативи «Східне партнерство» для фінансування проведення техніко-економічного обґрунтування зазначених проектів. У сфері повітряного транспорту Правлінням ЄІБ схвалено надання кредиту Укравроаероу у розмірі 56,8 млн євро для модернізації української інфраструктури управління авіапрому. У сфері муніципального транспорту ЄІБ провів відповідну оцінку та передав на затвердження українській стороні проект кредитної угоди на суму 152 млн євро на фінансування розширення Дніпропетровського метрополітену. Зазначений проект фінансується ЄІБ спільно з ЄБРР. В 2014 р. проектний портфель ЄІБ в Україні у державному секторі складається з 9 інвестиційних проектів на суму близько 1,46 млрд євро (рис. 2).

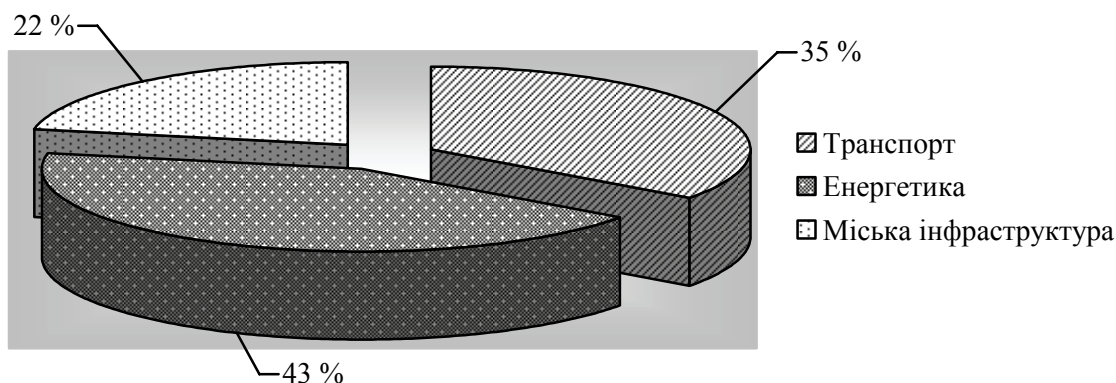

Рисунок 2 – Структура проектного портфеля Європейського інвестиційного банку в 2014 році

5. Північна екологічна фінансова корпорація (НЕФКО). НЕФКО фінансує екологічні проекти у країнах Центральної та Східної Європи, зокрема в Білорусі, Росії та Україні. Діяльність НЕФКО спрямована на реалізацію проектів, що покращують стан довкілля і є ефективними з точки зору витрат. Пріоритетні проекти для фінансування НЕФКО повинні бути спрямовані на зниження викидів парникових газів в атмосферу, покращення екологічного стану Балтійського моря, зменшення викидів токсичних забруднень [11]. З метою виконання основної функції, яка полягає у фінансуванні проектів, НЕФКО працює з різноманітними фінансовими джерелами. Найбільш значущими з них є Інвестиційний фонд, Північний фонд екологічного розвитку, Вуглецевий фонд регіону Балтійського моря, Вуглецевий фонд НЕФКО, Фонд виконання проектів захисту довкілля у гарячих точках Баренцевого Регіону. НЕФКО також управляє фондами від імені інших організацій, що забезпечують ресурсами екологічні проекти, включаючи Європейську Комісію та уряди країн Північного регіону. В Україні НЕФКО реалізовує дві програми – «Чисте Виробництво» та «Еко-ефективність». За цими програмами НЕФКО фінансує тільки модернізацію існуючих об'єктів. Джерелом повернення позик передбачаються кошти, отримані від економії, пов'язаної зі зменшенням споживання ресурсів.

6. Чорноморський банк торгівлі та розвитку. 17 червня 1997 р. Верховна Рада України ратифікувала Угоду про заснування ЧБТР. Частка України у статутному капіталі ЧБТР становить 13,5 %. Україна є одним з найбільших акціонерів ЧБТР. Діяльність ЧБТР в Україні спрямована на підтримку таких секторів економіки, як: енергетика, транспорт, суднобудування, машинобудування, банки, експортно-орієнтовані підприємства. З моменту заснування ЧБТР Україна сплатила до статутного капіталу Банку 43 011 019 СПЗ, що на сьогодні приблизно становить 51,9 млн євро, та отримала фінансування проектів на суму 313 126 377 євро, тобто на 1 євро, сплачений Україною, припадає приблизно 6,03 євро, отриманих для кредитування українських проектів державного і приватного сектора. Україна займає одне з перших місць серед країн – членів Банку за обсягами запозичень від ЧБТР. Станом на листопад 2013 р. Україна посідає третє місце після Росії та Туреччини за затвердженими Радою директорів ЧБТР проектами і такими, що реалізуються. На сьогодні ЧБТР фінансує 15 проектів за участю України із загальною сумою позики приблизно 157 млн євро та 60 млн дол. США. Кредити за зазначеними проектами залучаються без надання державних гарантій, їх реалізація не передбачає використання коштів державного та місцевого бюджетів.

В рамках співробітництва України з ЄС Рішеннями Європейського Парламенту і Ради Європейського Союзу від 12 липня 2002 р. № 2002/639/ЕС та від 7 липня 2010 р. № 646/2010/EU було схвалено надання Україні макрофінансової допомоги – кредитних ресурсів загальною сумою до 610 млн євро для підтримки стабільності фінансово-економічної системи країни. Допомога може бути надана чотирма траншами у сумі 100, 10, 250 та 250 млн євро. Строк погашення кредиту – 15 років. Інструментом надання макрофінансової допомоги ЄС є Меморандум про взаєморозуміння й Кредитна Угода між Україною та ЄС. Меморандумом визначено передумови виділення коштів, зокрема загальні умови – задовільне проведення заходів з реалізації майбутніх домовленостей, досягнутих між Україною та МВФ, а також позитивні результати оцінки ЄС успіхів щодо проведення структурних реформ. Залучення макрофінансової допомоги ЄС є актуальним питанням, перш за все, з огляду на прийнятну процентну ставку запозичення кредитних ресурсів. Крім того, залучення кредитних ресурсів Європейської Комісії є показником стабільності фінансово-бюджетної системи країни. Важливим аспектом отримання макрофінансової допомоги є також поглиблення фінансового співробітництва між Україною та Європейським Союзом. Закон України «Про ратифікацію Меморандуму про взаєморозуміння між Україною як позичальником та Європейським Союзом як кредитором і Кредитної угоди між Україною як позичальником, Національним банком України як агентом позичальника та Європейським Союзом як Кредитором щодо надання Україні макрофінансової допомоги Європейського Союзу у сумі до 610 мільйонів євро» було ратифіковано Верховною Радою України 4 березня 2014 р.

Міжнародна технічна допомога надається Україні на безоплатній та безповоротній основі країнами-донорами і міжнародними організаціями з 1992 р. практично в усіх сферах економіки й суспільного життя [12]. В рамках надання Україні міжнародної технічної допомоги співробітництво здійснюється з 15 країнами, Європейським Союзом і понад 20 міжнародними організаціями. Найбільшими донорами для України залишаються Сполучені Штати Америки та Європейський Союз, а також Канада, Німеччина, Швеція, Швейцарія, Японія, Туреччина, Данія, організації системи

ООН, Світовий банк, ЄБРР, ОЕСР. Основні організаційно-правові засади технічного співробітництва із країнами-донорами та міжнародними організаціями на сьогодні регулюються 21 рамковим міжнародним договором України й міжнародними договорами щодо впровадження програм співробітництва в різних сферах економіки. За всі роки співробітництва донорами виділено понад 9 млрд дол. США. З 1996 р. здійснено державну реєстрацію 3117 проектів технічної допомоги. На 1 жовтня 2014 р. впроваджується 347 проектів загальною контрактною вартістю понад 3,3 млрд дол. США. За даними посольств та представництв донорів, за підсумками 2013 р. фактично було виділено 478,69 млн дол. США. До основних напрямів надання технічної допомоги слід віднести такі: підвищення рівня ядерної та радіаційної безпеки; охорона навколишнього середовища; удосконалення регуляторної політики, поліпшення інвестиційного клімату, розвиток підприємництва й конкуренції на внутрішньому ринку; розвиток фінансового ринку та банківського сектора; розвиток сільськогосподарського сектора; охорона здоров'я і соціальний захист населення; розвиток освіти, науки, культури та туризму; модернізація муніципальної інфраструктури й транспорту; розвиток громадянського суспільства, місцевого самоврядування; забезпечення верховенства права; боротьба з корупцією; підтримка ЗМІ; регіональний розвиток.

Під час свого головування в Європейському Союзі, у 2009 р., влада Швеції запропонувала розпочати програму Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля, фінансова підтримка якого буде надходити з Фонду. Рішення про заснування Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля (Фонд Е5Р) прийнято 28 квітня 2009 р. спільно Європейським банком реконструкції та розвитку, Європейською Комісією, Європейським інвестиційним банком, Північним інвестиційним банком, Північною екологічною фінансовою корпорацією, Міжнародним банком реконструкції та розвитку, Міжнародною Фінансовою Корпорацією. Фонд Е5Р створено шляхом об'єднання внесків Вкладників для здійснення фінансової підтримки у вигляді грантів і технічної допомоги в реалізації проектів з підвищення енергоефективності та поліпшення екології, результатом яких має стати значне скорочення споживання електроенергії, зменшення викидів вуглекислого газу й інших парникових газів, в першу чергу, в Україні. Типовими проектами в цій сфері є проекти з тепlopостачання, водopостачання та водовідведення, управління твердими відходами, енергоефективності в громадських і житлових будинках. Розпорядником Фонду Е5Р є ЄБРР, який надає адміністративну підтримку діяльності Фонду. На початок 2014 р. вкладниками Фонду є 12 країн та організацій, що висловили намір брати участь у Фонді з такими внесками: ЄК – 40 млн євро; Швеція – 24 млн євро; Україна – 10 млн євро; Данія – 5 млн євро; Естонія – 160 тис. євро; Латвія – 50 тис. євро; Литва – 28 тис. євро, Норвегія – 5 млн євро; США – 5,325 млн євро; Фінляндія – 2 млн євро; Польща – 915 тис. євро; Ісландія – 56 тис. євро. Станом на 1 березня 2014 р. вкладниками було оголошено про виділення 92,5 млн євро, з яких вже сплачено 89,2 млн євро.

Рішеннями Асамблеї Вкладників Фонду Е5Р було затверджено 1 грантовий та 15 інвестиційних енергоефективних проектів у сфері розвитку, відновлення і модернізації тепло- й водopостачання міста Миколаїв, Житомир, Рівне, Тернопіль, Львів, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Кам'янець-Подільський, Івано-Франківськ, Олександрія, Кривий Ріг, Вінниця, Полтава, Северодонецьк, Луганськ, Донецьк та Київ. Загальна оціночна вартість проектів складає 234,915 млн євро, з яких позики МФО – 146,29 млн євро, гранти технічної допомоги, що надаватимуться з коштів Фонду Е5Р – 51,01 млн євро. За результатами шести засідань Координаційної Групи Фонду Е5Р Українською стороною спільно з МФО було презентовано, а учасниками засідання заслухано та розглянуто ще ряд нових інвестиційних проектів в Луцьку, Кривому Розі, Києві, Старокостянтиніві, Полтаві, Олександрії, Черкасах, Щолкіному, Вінницькій і Донецькій областях на загальну суму понад 277 млн євро (сума грантів – близько 65 млн євро). Реалізація таких проектів дозволить покращити якість надання послуг населенню з тепло- та водopостачання, значно підвищити рівень енергозбереження шляхом зменшення обсягів споживання енергоресурсів установами комунальної сфери, які утримуються за рахунок державного і місцевих бюджетів, сприятиме переходу на використання відновлювальних й альтернативних джерел енергії.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, в умовах подолання негативних наслідків світової фінансово-економічної кризи та необхідності відновлення економічного зростання співробітництво України з міжнародними

фінансовими організаціями спрямовується на залучення додаткових фінансових ресурсів для реформування національної економіки, реалізацію пріоритетних системних та інвестиційних проектів. У сучасній системі міжнародних відносин ресурси міжнародних фінансових організацій, за умови їх ефективного використання, є важливим джерелом забезпечення реалізації пріоритетних проектів і завдань соціального та економічного розвитку, інструментом інституційних перетворень й міжнародної інтеграції. З метою стимулювання економічного розвитку першочергову увагу слід приділити залученню інвестицій і впровадженню інновацій, прискореному розвитку виробництва продукції з високою часткою доданої вартості, впровадженню у виробництво новітніх технологій, оновленню виробничих потужностей та інфраструктури.

Варто зауважити, що результатом залучення міжнародної технічної допомоги й економічного співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями зокрема має стати розвиток інноваційного вітчизняного виробництва та збільшення у структурі національної економіки частки високотехнологічних виробництв; підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів і послуг, покращення умов для їх доступу на зовнішній ринок; збільшення обсягу експорту високотехнологічної продукції та технологій; покращення індексу диверсифікації експорту; збільшення кількості вітчизняних підприємств, які взяли участь й перемогли в міжнародних конкурсних торгах на виконання робіт і надання послуг у рамках спільних з МФО інвестиційних проектів; підвищення обсягу залучених сільськогосподарськими товаровиробниками кредитних ресурсів, рівня доходів і зайнятості сільського населення, конкурентоспроможності та якості сільськогосподарської продукції; підвищення рівня соціальної захищеності населення, якості надання соціальних послуг, енергоефективності й енергозбереження; удосконалення системи пенсійного забезпечення; підвищення рівня якості освіти; зростання частки профілактичної та первинної медичної допомоги в структурі послуг з охорони здоров'я; покращення діагностики, профілактики й лікування різноманітних захворювань; підвищення рівня правового захисту громадян і суб'єктів господарювання; гармонізація національного законодавства у сфері демократії, захисту прав людини та верховенства права з європейськими стандартами, включаючи забезпечення гендерної рівності.

Необхідною умовою для залучення достатніх обсягів ресурсів МФО та міжнародної технічної допомоги є послідовна реалізація визначеного Президентом України та Кабінетом Міністрів України курсу реформ в Україні, а також належна координація співробітництва з МФО та донорами міжнародної технічної допомоги, дотримання країнами-донорами зобов'язань керуватися стратегіями економічного розвитку і пріоритетами держав-партнерів, визначених у Паризькій декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги, швидке реагування з боку донорів міжнародної технічної допомоги на нагальну потребу в ресурсах для підтримки соціально-економічного розвитку України, забезпечення своєчасної підготовки та реалізації проектів, ефективного використання залучених ресурсів вітчизняними позичальниками й реципієнтами, подальший розвиток і вдосконалення нормативно-правової бази у сфері міжнародного фінансового й технічного співробітництва, договірної бази співробітництва з міжнародними організаціями, країнами-донорами та Європейським Союзом.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Європейська інтеграційна політика: [навч. посіб.] / А.М.Поручник, В.І.Чужиков, Д.О.Ільницький, О.А.Федірко; за ред. В.І.Чужикова. – К.: КНЕУ, 2010. – 452 с.
2. Пабат О.В. Економічна безпека держави: інноваційні фактори: монографія / О.В.Пабат. – Л.: Ін-т регіон. дослідж. НАН України, 2012. – 165 с.
3. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/697-2013-p/>.
4. Мельник Л.Г. Україна та ЄС: передумови та вектори соціально-економічної інтеграції: навчальний посібник / Мельник Л.Г., Дегтярьова І.Б., Кубатко О.В. – Суми: Сумський держ. ун-т, 2012. – 253 с.
5. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/>.
6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.

7. Кривчик Г.Г. Україна в міжнародних організаціях: [навч. посіб.] / Кривчик Г.Г., Серьогін С.М., Шибко В.Я. – К.: АДЕФ-Україна, 2011. – 219 с.
8. Інтеграція України в європейські правові, політичні та економічні системи: монографія / [В.А. Манжола, В.І. Муравйов, А.С. Філіпенко та ін.]; ред. Л.В. Губерський. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2007. – 320 с.
9. Яремко Л.А. Глобалізований регіон та зовнішньоекономічна безпека України: теоретико-методологічний аспект: монографія / Л.А. Яремко. – Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2007. – 524 с.
10. Офіційний сайт Постійного представництва України при Раді Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.coe.mfa.gov.ua/>.
11. Лук'яненко Д.Г. Глобальна економічна інтеграція: [монографія] / Д.Г. Лук'яненко. – К.: Національний підручник, 2008. – 219 с.
12. Копійка В.В. Україна та Європейський Союз: навч. посіб. / Копійка В.В., Манжола В.А., Весела Н.М. – К.: Знання, 2012. – 78 с.

REFERENCES

1. Poruchnyk A.M., Chuzhykov V.I., Pnytskyi D.O., Fedirko O.A., under the editorship of Chuzhykov V.I. Yevropeiska intehratsiina polityka [The European integration policy]: study guide. Kyiv: KNEU Publ., 2010. 452 p. (Ukr)
2. Pabat O.V. Ekonomichna bezpeka derzhavy: innovatsiini factory [The economic security of the state: innovation factors]: monograph. Lviv: In-t rehion. doslidzh. NAN Ukrainy Publ., 2012. 165 p. (Ukr)
3. Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy [The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine] [Electronic resource]. Retrieved from: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/697-2013-p/>. (Ukr)
4. Melnyk L.H., Dehtiarova I.B., Kubatko O.V. Ukraina ta YeS: peredumovy ta vektory sotsialno-ekonomichnoi intehratsii [Ukraine and the EU: preconditions and vectors socio-economic integration]: study guide. Sumy: Sumskyi derzh. un-t Publ., 2012. 253 p. (Ukr)
5. Ofitsiyni sait Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy [The official site of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine] [Electronic resource]. Retrieved from: <http://www.mfa.gov.ua/>. (Ukr)
6. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy [The official site of the Ministry of Finance of Ukraine] [Electronic resource]. Retrieved from: <http://www.minfin.gov.ua/>. (Ukr)
7. Kryvchik H.H., Serohin S.M., Shybko V.Ya. Ukraina v mizhnarodnykh orhanizatsiiah [Ukraine in international organizations]: study guide. Kyiv: ADEF-Ukraina Publ., 2011. 219 p. (Ukr)
8. Manzhola V.A., Muraviov V.I., Filipenko A.S. and others, editor Huberskyi L.V. Intehratsiia Ukrainy v yevropeiski pravovi, politychni ta ekonomichni systemy [Ukraine's integration into European legal, political and economic systems]: monograph. Kyiv: VPTs «Kyivskyi universytet» Publ., 2007. 320 p. (Ukr)
9. Yaremko L.A. Hlobalizovanyi rehion ta zovnishnoekonomichna bezpeka Ukrainy: teoretyko-metodolohichniy aspekt [The globalized region and foreign economic security of Ukraine: theoretical and methodological aspect]: monograph. Lviv: Lvivska komertsiiina akademiia Publ., 2007. 524 p. (Ukr)
10. Ofitsiyni sait Postiinoho predstavnytstva Ukrainy pry Radi Yevropy [The official site of the Permanent Representative of Ukraine to the Council of Europe] [Electronic resource]. Retrieved from: <http://www.coe.mfa.gov.ua/>. (Ukr)
11. Lukianenko D.H. Hlobalna ekonomichna intehratsiia [The global economic integration]: monograph. Kyiv: Natsionalnyi pidruchnyk Publ., 2008. 219 p. (Ukr)
12. Kopyika V.V., Manzhola V.A., Vesela N.M. Ukraina ta Yevropeyskyi Soiuz [Ukraine and the European Union]: study guide. Kyiv: Znannia Publ., 2012. 78 p. (Ukr)

РЕФЕРАТ

Козак Л.С. Розвиток міжнародного економічного співробітництва в системі національної фінансової безпеки / Л.С. Козак, Є.В. Бондаренко, О.В. Федорук // Вісник Національного транспортного університету. Науково-технічний збірник: в 2 ч. Ч. 2: Серія «Економічні науки». – К.: НТУ, 2014. – Вип. 30.

В статті досліджено механізм міжнародного фінансового і технічного співробітництва України з державами та міжнародними організаціями, проаналізовано стратегічні напрями співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями й залучення міжнародної технічної допомоги, визначено

загальні принципи міжнародного економічного співробітництва України з Міжнародним банком реконструкції та розвитку, Міжнародним валютним фондом, Європейським банком реконструкції та розвитку, Європейським інвестиційним банком, Північною екологічною фінансовою корпорацією, Чорноморським банком торгівлі та розвитку, проаналізовано передумови надання макрофінансової допомоги Європейського Союзу, обґрунтовано необхідність розвитку міжнародного економічного співробітництва в системі національної фінансової безпеки як одного із пріоритетних завдань зовнішньоекономічної політики України.

Об'єкт дослідження – процес гарантування економічної безпеки міжнародного співробітництва.

Мета дослідження – удосконалення механізму розвитку міжнародного економічного співробітництва в системі національної фінансової безпеки.

Методи дослідження – абстрагування, аналіз і синтез, індукція та дедукція, системний підхід.

В умовах подолання негативних наслідків світової фінансово-економічної кризи та необхідності відновлення економічного зростання співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями спрямовується на залучення додаткових фінансових ресурсів для реформування національної економіки, реалізацію пріоритетних системних та інвестиційних проектів. У сучасній системі міжнародних відносин ресурси міжнародних фінансових організацій, за умови їх ефективного використання, є важливим джерелом забезпечення реалізації пріоритетних проектів і завдань соціального та економічного розвитку, інструментом інституційних перетворень й міжнародної інтеграції. З метою стимулювання економічного розвитку першочергову увагу слід приділити залученню інвестицій і впровадженню інновацій, прискореному розвитку виробництва продукції з високою часткою доданої вартості, впровадженню у виробництво новітніх технологій, оновленню виробничих потужностей та інфраструктури.

Результатом залучення міжнародної технічної допомоги й економічного співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями зокрема має стати розвиток інноваційного вітчизняного виробництва та збільшення у структурі національної економіки частки високотехнологічних виробництв; підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів і послуг, покращення умов для їх доступу на зовнішній ринок; збільшення обсягу експорту високотехнологічної продукції та технологій; покращення індексу диверсифікації експорту; збільшення кількості вітчизняних підприємств, які взяли участь й перемогли в міжнародних конкурсних торгах на виконання робіт і надання послуг у рамках спільних з міжнародними фінансовими організаціями інвестиційних проектів; підвищення обсягу залучених сільськогосподарськими товаровиробниками кредитних ресурсів, рівня доходів і зайнятості сільського населення, конкурентоспроможності та якості сільськогосподарської продукції; підвищення рівня соціальної захищеності населення, якості надання соціальних послуг, енергоефективності й енергозбереження; удосконалення системи пенсійного забезпечення; підвищення рівня якості освіти; зростання частки профілактичної та первинної медичної допомоги в структурі послуг з охорони здоров'я; покращення діагностики, профілактики й лікування різноманітних захворювань; підвищення рівня правового захисту громадян і суб'єктів господарювання; гармонізація національного законодавства у сфері демократії, захисту прав людини та верховенства права з європейськими стандартами, включаючи забезпечення гендерної рівності.

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – удосконалення механізму гарантування економічної безпеки міжнародного співробітництва.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ, МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ, МІЖНАРОДНИЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ, МІЖНАРОДНИЙ ВАЛЮТНИЙ ФОНД, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК, ПІВНІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ФІНАНСОВА КОРПОРАЦІЯ, ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК ТОРГІВЛІ ТА РОЗВИТКУ, МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА, ФОНД СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА З ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ДОВКІЛЛЯ, МАКРОФІНАНСОВА ДОПОМОГА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.

ABSTRACT

Kozak L.S., Bondarenko Ye.V., Fedoruk O.V. The development of international economic cooperation in system of national financial security. Visnyk National Transport University. Scientific and

Technical Collection: In Part 2. Part 2: Series «Economic sciences». – Kyiv: National Transport University, 2014. – Issue 30.

The article investigates the mechanism of international financial and technical cooperation between Ukraine and states and international organizations, analyzes the strategic directions of cooperation with international financial organizations and attraction of international technical assistance, provides general principles of international economic cooperation between Ukraine and International Bank for Reconstruction and Development, International Monetary Fund, European Bank for Reconstruction and Development, European Investment Bank, Nordic Environment Finance Corporation, Black Sea Trade and Development Bank, analyzes preconditions of providing of macrofinancial assistance of the European Union, substantiates the necessity of the development of international economic cooperation in system of national financial security as one of the priorities of foreign economic policy of Ukraine.

Object of the research – the process of ensuring economic security of international cooperation.

Purpose of the study – improvement of the mechanism of the development of international economic cooperation in system of national financial security.

Methods of research – method of abstracting, analysis and synthesis, induction and deduction, system approach.

Under the conditions of overcoming the negative effects of the global financial and economic crisis and the need for the resumption of economic growth Ukraine's cooperation with international financial organizations directed at attracting of additional financial resources for reforming of the national economy, implementation of priority system and investment projects. In the modern system of international relations resources of international financial organizations, subject to their effective use, are an important source of ensuring of implementation of the priority projects and tasks of social and economic development, tool of institutional transformations and international integration. In order to stimulate of economic development primary consideration should be given to attraction of investments and introduction of innovations, accelerated development of production of products with high added value, manufacturing application of the newest technologies, renewal of production facilities and infrastructure.

The result of attracting of international technical assistance and economic cooperation with international financial organizations in particular should be the development of innovative domestic production and the increase in the structure of the national economy of share of high-tech industries; improving the competitiveness of domestic goods and services, improving the conditions for their access to foreign markets; increase in exports of high-tech products and technologies; improvement of index of export diversification; increasing the number of domestic enterprises who have taken part and defeated in international competitive tenders for fulfillment of works and rendering services through collaborative with international financial organizations of investment projects; increasing the volume of attracted by agricultural producers of credit resources, level of incomes and rural population employment, competitiveness and quality of agricultural products; increase the level of social protection of the population, quality of the provision of social services, energy efficiency and conservation; improvement of the pension system; increase the level of the quality of education; growth in the share of preventive and primary healthcare in the structure of health services; improving the diagnosis, prevention and treatment of various diseases; increase the level of legal protection of citizens and economic entities; harmonization of national legislation in the field of democracy, human rights and rule of law with European standards, including ensuring gender equality.

Forecast assumptions about the object of study – improvement of the mechanism of ensuring economic security of international cooperation.

KEYWORDS: INTERNATIONAL ECONOMIC COOPERATION, SYSTEM OF NATIONAL FINANCIAL SECURITY, INTERNATIONAL FINANCIAL ORGANIZATIONS, INTERNATIONAL BANK FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT, INTERNATIONAL MONETARY FUND, EUROPEAN BANK FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT, EUROPEAN INVESTMENT BANK, NORDIC ENVIRONMENT FINANCE CORPORATION, BLACK SEA TRADE AND DEVELOPMENT BANK, INTERNATIONAL TECHNICAL ASSISTANCE, EASTERN EUROPE ENERGY EFFICIENCY AND ENVIRONMENT PARTNERSHIP FUND, MACRO-FINANCIAL ASSISTANCE OF THE EUROPEAN UNION.

РЕФЕРАТ

Козак Л.С. Развитие международного экономического сотрудничества в системе национальной финансовой безопасности / Л.С. Козак, Е.В. Бондаренко, О.В. Федорук // Вестник Национального транспортного университета. Научно-технический сборник: в 2 ч. Ч. 2: Серия «Экономические науки». – К. : НТУ, 2014. – Вып. 30.

В статье исследован механизм международного финансового и технического сотрудничества Украины с государствами и международными организациями, проанализированы стратегические направления сотрудничества с международными финансовыми организациями и привлечения международной технической помощи, определены общие принципы международного экономического сотрудничества Украины с Международным банком реконструкции и развития, Международным валютным фондом, Европейским банком реконструкции и развития, Европейским инвестиционным банком, Северной экологической финансовой корпорацией, Черноморским банком торговли и развития, проанализированы предпосылки предоставления макрофинансовой помощи Европейского Союза, обоснована необходимость развития международного экономического сотрудничества в системе национальной финансовой безопасности как одной из приоритетных задач внешнеэкономической политики Украины.

Объект исследования – процесс обеспечения экономической безопасности международного сотрудничества.

Цель исследования – усовершенствование механизма развития международного экономического сотрудничества в системе национальной финансовой безопасности.

Методы исследования – абстрагирование, анализ и синтез, индукция и дедукция, системный подход.

В условиях преодоления негативных последствий мирового финансово-экономического кризиса и необходимости возобновления экономического роста сотрудничество Украины с международными финансовыми организациями направляется на привлечение дополнительных финансовых ресурсов для реформирования национальной экономики, реализацию приоритетных системных и инвестиционных проектов. В современной системе международных отношений ресурсы международных финансовых организаций, при условии их эффективного использования, являются важным источником обеспечения реализации приоритетных проектов и задач социального и экономического развития, инструментом институциональных преобразований и международной интеграции. С целью стимулирования экономического развития первоочередное внимание следует уделить привлечению инвестиций и внедрению инноваций, ускоренному развитию производства продукции с высокой долей добавленной стоимости, внедрению в производство новейших технологий, обновлению производственных мощностей и инфраструктуры.

Результатом привлечения международной технической помощи и экономического сотрудничества с международными финансовыми организациями в частности должно стать развитие инновационного отечественного производства и увеличение в структуре национальной экономики доли высокотехнологичных производств; повышение конкурентоспособности отечественных товаров и услуг, улучшение условий для их доступа на внешний рынок; увеличение объема экспорта высокотехнологичной продукции и технологий; улучшение индекса диверсификации экспорта; увеличение количества отечественных предприятий, принявших участие и победивших в международных конкурсных торгах на выполнение работ и оказание услуг в рамках совместных с международными финансовыми организациями инвестиционных проектов; повышение объема привлеченных сельскохозяйственными товаропроизводителями кредитных ресурсов, уровня доходов и занятости сельского населения, конкурентоспособности и качества сельскохозяйственной продукции; повышение уровня социальной защищенности населения, качества предоставления социальных услуг, энергоэффективности и энергосбережения; усовершенствование системы пенсионного обеспечения; повышение уровня качества образования; рост доли профилактической и первичной медицинской помощи в структуре услуг по охране здоровья; улучшение диагностики, профилактики и лечения различных заболеваний; повышение уровня правовой защиты граждан и субъектов хозяйствования; гармонизация национального законодательства в области демократии, прав человека и верховенства права с европейскими стандартами, включая обеспечение гендерного равенства.

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования – усовершенствование механизма обеспечения экономической безопасности международного сотрудничества.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: МЕЖДУНАРОДНОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО, СИСТЕМА НАЦИОНАЛЬНОЙ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ, МЕЖДУНАРОДНЫЕ ФИНАНСОВЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ, МЕЖДУНАРОДНЫЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦИИ И РАЗВИТИЯ, МЕЖДУНАРОДНЫЙ ВАЛЮТНЫЙ ФОНД, ЕВРОПЕЙСКИЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦИИ И РАЗВИТИЯ, ЕВРОПЕЙСКИЙ ИНВЕСТИЦИОННЫЙ БАНК, СЕВЕРНАЯ ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ФИНАНСОВАЯ КОРПОРАЦИЯ, ЧЕРНОМОРСКИЙ БАНК ТОРГОВЛИ И РАЗВИТИЯ, МЕЖДУНАРОДНАЯ ТЕХНИЧЕСКАЯ ПОМОЩЬ, ФОНД ВОСТОЧНОЕВРОПЕЙСКОГО ПАРТНЕРСТВА ПО ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТИ И ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЕ, МАКРОФИНАНСОВАЯ ПОМОЩЬ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА.

АВТОРИ:

Козак Людмила Степанівна, кандидат економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри «Економіка», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова, 1, к. 314.

Бондаренко Євген Валентинович, доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри «Економіка», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова, 1, к. 313.

Федорук Олеся Володимирівна, кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, старший викладач кафедри «Економіка», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова, 1, к. 314.

AUTHOR:

Kozak Liudmyla S., Ph.D., professor, National Transport University, head, department of Economics, e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str., 1, of. 314.

Bondarenko Yevhen V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National Transport University, professor, department of Economics, e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str., 1, of. 313.

Fedoruk Olesia V., Ph.D., National Transport University, senior lecturer, department of Economics, e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str., 1, of. 314.

АВТОРЫ:

Козак Людмила Степановна, кандидат экономических наук, профессор, Национальный транспортный университет, заведующий кафедрой «Экономика», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1, к. 314.

Бондаренко Евгений Валентинович, доктор экономических наук, профессор, Национальный транспортный университет, профессор кафедры «Экономика», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1, к. 313.

Федорук Олеся Владимировна, кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, старший преподаватель кафедры «Экономика», e-mail: kaf-ekonomika_ntu@bigmir.net, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1, к. 314.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Воркут Т.А., доктор технічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри «Транспортне право та логістика», Київ, Україна.

Попова В.В., доктор економічних наук, професор, Національна академія статистики, обліку та аудиту, завідувач кафедри «Економіка підприємств», Київ, Україна.

REVIEWER:

Vorkut T.A., Ph.D., Engineering (Dr.), professor, National Transport University, head, department of Transport Law and Logistics, Kyiv, Ukraine.

Popova V.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National Academy of Statistics, Accounting and Auditing, head, department of Economics of Enterprises, Kyiv, Ukraine.